

DOI 10.18372/2786-5495.1.20581

УДК 37.091.33:78]:004]:37.043.8

Ашихміна Наталія 

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри вокально-хорової підготовки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,

м. Одеса, Україна

ashihmina_n-81@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** У статті розглянуто особливості дистанційного проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі в умовах воєнного стану та глобальних трансформацій освітнього процесу. Наголошено на викликах, пов'язаних з емоційною взаємодією, колективною творчістю та віковими особливостями учнів молодшого шкільного віку. Зазначено, що ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від застосування інтерактивних, учнецентрованих та ігрових стратегій, використання мультимедійних платформ і мобільних застосунків. Проаналізовано досвід міжнародних шкіл і наукові підходи до організації змішаного навчання. Визначено значущість розвитку цифрової компетентності вчителів музичного мистецтва, участі батьків у створенні комфортного освітнього середовища та доцільність упровадження змістово й культурно релевантного музичного матеріалу. Акцентовано на перспективності використання поєднання синхронних й асинхронних платформ для реалізації музично-творчих завдань та збереження емоційного контакту з учнями. Зроблено висновок, що стратегія цифрової трансформації процесу проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі повинен ґрунтуватися на поєднанні*

педагогічної гнучкості, технологічної інноваційності та психолого-вікової доцільності.

Ключові слова: уроки музичного мистецтва, початкова школа, дистанційне навчання, цифрові технології, учнецентрованість.

Annotation. *The article examines the specifics of conducting distance music lessons in primary school under martial law and amid the global transformation of the educational process. It highlights the challenges associated with emotional interaction, collective creativity, and the age-related characteristics of young learners. It is noted that the effectiveness of distance learning largely depends on the application of interactive, student-centered, and game-based strategies, as well as the use of multimedia platforms and mobile applications. The article analyzes the experience of international schools and scientific approaches to the organization of blended learning. The importance of developing digital competence among music teachers, involving parents in creating a comfortable learning environment, and implementing musically and culturally relevant content is emphasized. Particular attention is given to the promising potential of combining synchronous and asynchronous platforms to facilitate creative musical tasks and maintain emotional connection with students. The article concludes that the digital transformation strategy for conducting music lessons in primary school should be based on a combination of pedagogical flexibility, technological innovation, and psychological and age appropriateness.*

Key words: *music lessons, primary school, distance learning, digital technologies, learner-centeredness.*

Вступ. Вивчення проблеми дистанційного проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі є надзвичайно актуальним у світлі воєнного стану в Україні, глобальних тенденцій і трансформацій, викликаних кризовими явищами, такими як пандемія COVID-19, що стало не лише каталізаторами стрімкого переходу до дистанційних та змішаних форм навчання, а й гостро проявило структурні вади традиційної мистецької педагогіки, зокрема її

залежність від живої емоційної взаємодії, колективної творчості, сенсорного та невербального спілкування між учнями та вчителем. Саме музичне мистецтво, яке за своєю суттю ґрунтується на інтерактивності, загострено відреагувало на ці зміни, поставивши перед освітнім середовищем питання пошуку інноваційних підходів та інструментів для збереження якості й глибинного сенсу навчання.

Феномен дистанційного проведення уроків музичного мистецтва набуває стратегічної значущості в контексті розширення доступу до якісного навчання для учнів із віддалених, соціально вразливих або інклюзивних груп. Сучасні платформи дозволяють долати бар'єри територіальної віддаленості, сприяти формуванню цифрової спільноти, розширювати творчі горизонти завдяки колаборативним проектам та розмаїттю музичних практик.

Дослідження проблем та потенціалу дистанційного проведення уроків музичного мистецтва саме в початковій школі є не лише відповіддю на кризові ситуації, але й відправною точкою стратегічних реформ у бік інклюзивної, технологічно розвиненої та учнецентричної мистецької педагогіки ХХІ століття.

Ш. Бірнс довів, що учнецентрований підхід підвищує мотивацію, самоефективність і залученість навіть в умовах онлайн-навчання, хоча більшість учнів усе ж віддає перевагу очному спілкуванню [2]. Досвід міжнародних шкіл свідчить, що *blended learning* (змішане навчання) – оптимальна стратегія для збереження інтенсивності музичного розвитку та емоційного контакту між учителем і учнями, що дає змогу комбінувати індивідуальний підхід і спільну діяльність [4].

Розвиток цифрової компетентності вчителів музичного мистецтва в початковій ланці визначається як передумова ефективної діджиталізації освіти. Дж. Чі Вай Чен звернув увагу на той факт, що застосування мобільних додатків (наприклад, GarageBand) трансформує традиційні підходи до створення та виконання музики, відкриваючи можливості для глибшого занурення у творчий процес незалежно від фізичної присутності в класі [3]. Також існує значний

інструментарій для візуально-звукової підтримки уроку, зокрема сучасні цифрові платформи (Google Classroom, Padlet, YouTube) полегшують організацію практичних завдань і презентацій музичних робіт учнів.

Водночас залишаються невирішеними проблеми, які заявлені в сучасних дослідженнях: недостатній рівень організованості навчальних воркшопів і підвищення кваліфікації для вчителів, часткова недостатність технічного оснащення, а також нерівномірність домашніх умов учнів, що впливає на результати дистанційної освіти.

Окрему увагу деякі дослідники приділяють вивченню питання професійної підготовки вчителя музичного мистецтва, яка повинна бути націлена на формування навичок роботи із сучасними цифровими платформами, а також на розвиток педагогічної гнучкості в новій освітній реальності.

Водночас акцентується увага на тому, що предметна специфіка музичного мистецтва (необхідність спільного виконання, емоційного контакту) не завжди повністю реалізується через віртуальні формати, що зумовлює пошук нових педагогічних моделей і переосмислення ролі викладача як фасилітатора творчості та співпраці у цифровому просторі [8].

Таким чином, сучасна наукова думка бачить перспективи дистанційного проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі в інтеграції учнецентрованих стратегій, використанні мобільних і мультимедійних технологій, організації змішаного навчання та забезпеченні безперервної педагогічної підтримки для вчителів і учнів.

Мета статті – визначення педагогічних стратегій та ефективних методичних шляхів успішного дистанційного проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі.

Результати дослідження. Психолого-педагогічні особливості учнів початкової школи (6–10 років) суттєво впливають на організацію дистанційного проведення уроків музичного мистецтва. Діти цього віку перебувають на етапі активного формування емоційної сфери, пізнавальних процесів і соціальних

навичок. Провідною діяльністю в них лишається гра, через яку засвоюються нові уявлення та закладаються основи творчого самовираження.

Дистанційне проведення уроків музичного мистецтва особливо ефективно, коли ґрунтується на ігрових, інтерактивних та учнецентрованих підходах, тому що саме вони сприяють підтримці мотивації та залученості до освітнього процесу. Потреба в емоційній підтримці та миттєвому зворотному зв'язку в учнів початкової школи висока. Дистанційний формат обмежує невербальну взаємодію та можливість безпосередньої емоційної підтримки, що може впливати на мотивацію учнів брати активну участь на уроках. Дослідження свідчать: дітям необхідно більше зовнішньої мотивації в онлайн-навчанні, а висока залежність від дорослих (учителя, батьків) проявляється як в організації простору та налаштуванні техніки, так і в поетапному контролі виконання завдань [1]. Без підтримки дорослого-фасилітатора діти цього віку рідко досягають належного ступеня концентрації та самостійності в навчанні.

Ще однією важливою характеристикою є схильність учнів початкової школи до наслідування і залежність від соціального схвалення. У звичайних (офлайн) умовах учитель ефективно задовольняє ці потреби через міміку, інтонацію, спільну творчу діяльність. Під час дистанційного проведення уроків музичного мистецтва ж ці чинники компенсуються, зокрема, використанням інтерактивних технологій, цифрових інструментів (наприклад, додатків на кшталт GarageBand чи Chrome Music Lab), а також регулярною структурованою організацією уроку з частою зміною видів діяльності. Методи чергування слухання, співу, ритмічних вправ, коротких відеозавдань та візуалізацій сприяють підтримці уваги та зниженню втомлюваності дітей.

Нестача безпосереднього міжособистісного спілкування під час дистанційного навчання часто призводить до зниження інтересу до музичного мистецтва та втрати емоційного залучення. Учні початкової школи менше здатні до самоорганізації, а тому в онлайн-навчанні потребують чітких інструкцій, простих у виконанні завдань, а характер комунікації повинен бути максимально доброзичливим, з використанням візуальних підказок і коротких

переглядів результатів діяльності з колективною похвалою. Водночас слід зазначити, що активне залучення учнів до вибору репертуару, темпу та способів виконання завдань (учнецентрованість навчання) підвищує їхню внутрішню мотивацію, самооцінку та бажання брати участь у музичних активностях, навіть у дистанційних форматах.

Також важливим чинником є роль родини, адже батьківська підтримка не лише технічно забезпечує процес, а й гарантує збереження емоційного балансу та створення сприятливого психологічного клімату під час дистанційного проведення уроків музичного мистецтва. Умови навчання вдома, а також регулярна підтримка дорослих є важливими предикторами ефективності дистанційного навчання в початковій школі.

Використання цифрових технологій та освітніх платформ стало не лише вимушеною необхідністю під час пандемійних обмежень, нині – в умовах воєнного стану, а й потужним каталізатором для інновацій. Ефективність онлайн-уроків музичного мистецтва прямо пов'язана з інтеграцією мультимедійних і мобільних засобів, оскільки саме вони забезпечують учням можливість слухати, створювати та виконувати музику в інтерактивному форматі, вибудовуючи новий рівень взаємодії між учителем та класом.

Одним із ключових компонентів цифрової трансформації дистанційного проведення уроків музичного мистецтва є поєднання синхронних платформ (Zoom, Google Meet) та асинхронних середовищ (Google Classroom, Padlet, Flipgrid), що дає змогу не лише організувати колективні музикування в реальному часі, а й створювати індивідуальні творчі продукти через запис відео/аудіо та їх обговорення. Важливо те, що цифрові платформи розширюють дидактичний репертуар завдяки можливості використання відеоуроків, інтерактивних вправ, інтеграції відео- й аудіоматеріалів різних жанрів, а також віртуальних інструментів, які сприяють формуванню навичок імпровізації, аранжування та композиторської діяльності. Цифрові мережі стали платформою для детериторіалізованих колаборацій між дітьми з різних

географічних регіонів, що посилює їхню творчу свободу та розширює поняття про музичний ансамбль і концертний простір.

Варто відзначити особливу важливість змістового наповнення дистанційного проведення уроків музичного мистецтва. Включення популярної музики й орієнтація на культурно близький для учнів матеріал сприяє підвищенню інтересу та емоційного відгуку. Поєднання жанрового розмаїття та можливостей цифрової творчості посилює характер освітньої залученості та розширює уявлення учнів про форми музикування.

Висновки. Отже, особливості дистанційного проведення уроків музичного мистецтва в початковій школі характеризуються комплексним поєднанням інтерактивних педагогічних стратегій, високого рівня цифрової компетентності вчителів, стабільної технічної підтримки та адаптації освітнього контенту до вимог ХХІ століття. Центральною умовою залишається здатність освітнього середовища швидко трансформуватися відповідно до технологічних інновацій і потреб дітей. При цьому подолання цифрового розриву, сприяння рівному доступу до ресурсів, постійне вдосконалення навчальних платформ і системна підготовка вчителів музичного мистецтва повинні бути інтегровані у стратегії розвитку шкільної та мистецької освіти. Застосування учнецентрованого підходу, активізація мобільних і blended технологій, залучення батьків до освітнього процесу, а також орієнтація на практичну креативність і співпрацю – все це актуальні орієнтири для подальших реформ у сфері дистанційного навчання музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Atabek O., Burak S. Pre-School and Primary School Pre-Service Teachers' Attitudes towards Using Technology in Music Education. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2020. № 87. P. 47-68.
2. Beirnes S. Learner-centered pedagogy and student engagement in a virtual elementary instrumental music program. *International Journal of Music Education*. 2020. № 40. P. 530-541.

3. Chen J. C. W. Mobile learning as deep learning: Content analysis of in-service primary school music teachers' lesson plans in mobile music creation. *International Journal of Music Education*. 2024. № 42(4). P. 660-673.

4. Kim J. H. Music teachers' understanding of blended learning in Korean elementary music classes. *Music Education Research*. 2020. №23. P. 311-320.